

10.2.e

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

10.2.e

**Directoraat-generaal
Klimaat en Energie**
Directie Elektriciteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGKE-E / 21059485

Bijlage(n)
3

Datum **- 18 MAART 2021 -**
Betreft Besluit Wob-verzoek d.d. 4 januari 2021 inzake informatie over
afspraken over het TF-signaal en het dubbeltarief energiemeters

Geachte **10.2.e**,

In uw brief van 4 januari 2021, ontvangen op 6 januari 2021, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) om informatie verzocht inzake door u genoemde afspraken tussen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, de Autoriteit Consument en Markt, netbeheerders en energieleveranciers met betrekking tot het TF-signaal en het dubbeltarief energiemeters.

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 20 januari 2021 met kenmerk DGKE-E / 21016541. In deze brief is tevens de beslistermijn met vier weken verdaagd tot 3 maart 2021.

In de brief van 25 februari 2021 met kenmerk DGKE-E/ 21045970 is aan u medegedeeld dat de beslistermijn is opgeschort vanwege het vragen van zienswijzen aan derden.

Het Wob-verzoek heeft deels betrekking op informatie die berust bij de ACM. Daarom is het Wob-verzoek bij brief van 25 februari 2021 ter gedeeltelijke behandeling aan dat bestuursorgaan doorgezonden. Dit gedeelte van het Wob-verzoek ziet met name op het dubbeltarief.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn in totaal 9 documenten aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage 2 bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Zienswijzen

U bent er over geïnformeerd in de brief van 25 februari 2021 dat er een derde belanghebbende is bij de openbaarmaking van de documenten en dat deze in de gelegenheid is gesteld hierover haar zienswijze te geven.

De zienswijzen van de derde belanghebbende heb ik in mijn belangenafweging meegenomen. Zie het onderdeel Overwegingen van dit besluit.

Besluit

Ik heb besloten de documenten openbaar te maken met uitzondering van de daarin vermelde persoonsgegevens. Voor de motivering verwijs ik naar het onderdeel Overwegingen van dit besluit.

Overwegingen

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de documenten staan persoonsgegevens, zoals namen, telefoonnummers en e-mailadressen. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten.

Wijze van openbaarmaking

De documenten die met dit besluit (gedeeltelijk) openbaar worden gemaakt treft u bij dit besluit in kopie aan.

Dit besluit en de stukken die voor een ieder openbaar worden, worden geanonimiseerd op www.rijksoverheid.nl geplaatst.

Hoogachtend,

DGKE-E / 21059485

De minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

10.2.e 10.2.e

10.2.e dhr. mr. E.P. Nas MPA
Directeur directie Elektriciteit

10.2.e

Een belanghebbende die bezwaar heeft tegen de weigering om informatie openbaar te maken kan binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat, directie Wetgeving en Juridische Zaken, Postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage. Dit besluit is verzonden op de in de aanhef vermelde datum.

Bijlage 1

Artikel 10

DGKE-E / 21059485

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

- a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
- b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
- c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
- d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
- c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
- g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voor zover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.

4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voor zover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voor zover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.

5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.

6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.

7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
- b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.

8. Voor zover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Bijlage 2 - Inventarislijst Wob-verzoek Van Kessel

DGKE-E / 21059485

Nummer	Datum	Soort document	Onderwerp	Beoordeling	Wob	Afzender	Ontvanger
1	30-10-2008	Brief	Slimme Energiemeter	Deels openbaar	10.2.e	Verzoeker	EZK
2	28-04-2009	Nota	Beantwoording burgerbrief over invoering slimme meter en gezondheidsklachten	Deels openbaar	10.2.e	EZK/Directie Energiemarkt	Minister EZK
3	19-06-2009	Brief	Slimme meters	Deels openbaar	10.2.e	EZK	Verzoeker
4	07-07-2009	Nota	Ter ondertekening: reactie op burgerbrief	Deels openbaar	10.2.e	EZK/Directie Energiemarkt	Minister EZK
5	29-01-2019 20:01	E-mail	Netbeheerder	Deels openbaar	10.2.e	Verzoeker	Voorzitter Tweede Kamer der Staten-Generaal
6	07-02-2019	Brief	Reactie m.b.t. ongelijkheid in stroomvoorziening door verschil per regio in schakeltijden dubbeltarief	Deels openbaar	10.2.e	EZK	Minister EZK
7	21-02-2019	Brief	Schakeltijden normaal- en laagtarief	Deels openbaar	10.2.e	EZK	Verzoeker
8	02-04-2019	Brief	Verzoek om reactie op brief inzake ongelijkheid in stroomvoorziening door verschil per regio in schakeltijden dubbeltarief	Deels openbaar	10.2.e	Minister EZK	Voorzitter Tweede Kamer der Staten-Generaal
9	28-11-2019	Brief	Aankondiging uitfaseren TF-signaal hoog-/laagtarief	Deels openbaar	10.2.e	Netbeheer Nederland	EZK

MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN,
MEVR. M. VAN DER HOEVEN,
POSTBUS 20101,
2500EC DEN HAAG.

BETR.: SLIMME ENERGIEMETER.

OKTOBER 2008

GEACHTE MEVROUW VAN DER HOEVEN,

TOT MIJN GROTE SCHRIK HOOR IK VAN MIJN ENERGIEBEDRIJF GREENCHOICE DAT IN ELK HUISHOUDEN IN NEDERLAND DE SLIMME METER ZAL WORDEN GEïNSTALLEERD. VAN EEN AANTAL MENSEN, DIE DEZE METER AL IN HUN HUIS HEBBEN, VERNEEM IK GEZONDHEIDSKLACHTEN ONTSTAAN NA INSTALLATIE VAN DE SLIMME METER, EN VERDWENEN NA VERWIJDERING VAN DEZE METER.

EEN DERGELIJK SCENARIO IS VOOR MIJ OOK ZEER REËEL: IK BEN ELEKTROGEVOELIG EN REAGEER OP ELEKTRISCHE VELDEN, ZOWEL HOOGFREQUENT ALS LAAGFREQUENT ALS MAGNETISCH.

ZENDMASTEN MOETEN DUS NIET VLAKBIJ MIJN WONING STAAN (EN GELUKKIG IS DAT NIET HET GEVAL). DRAADLOOS INTERNET HEB IK NIET, EEN MOBIELTJE GEBRUIK IK ZELDEN. EEN DECT TELEFOON, WAARVAN HET OPLAADSTATION EEN ZENDMAST IN JE HUIS IS, STAAT OOK NIET IN MIJN WONING. EEN SLIMME METER ZOU HET EERSTE DRAADLOZE ZENDSTATION IN MIJN WONING ZIJN EN U BEGRIJPT, DAT IK DIT NIET WIL. IK WIL GRAAG VAN U VERNEMEN OF ER KEUZEVRJHEID BLIJFT BESTAAN VOOR DE ENERGIEMETERS. IK WIL MIJN ANALOGIE METERS BEHOUDEN EN GEEN DRAADLOZE DIGITALE METER IN MIJN HUIS. LEEST U BIJGAANDE FOLDER ALSTUBLIEFT ZODAT HOPELIJK HET BESEF DOORDRINGT BIJ HET MINISTERIE DAT DEZE ZOGENAAMDE SLIMME METERS EIGENLIJK NIET ZO HEEL ERG SLIM ZIJN....

GRAAG HOOR IK VAN U,

VRIENDELIJKE GROET

10.2.e
10.2.e
10.2.e
1
10.2.e

Gezondheidsklachten door blootstelling aan elektromagnetische velden

Wat is elektrogevoeligheid?

Onverklaarde gezondheidsklachten

Veel mensen in onze geciviliseerde wereld hebben gezondheidsklachten die veroorzaakt worden door elektromagnetische velden (EMV, ook wel straling genoemd). Zij voelen zich regelmatig of chronisch moe, lusteloos of gedeprimeerd en lijden aan hoofdpijn of andere lichamelijke of psychische pijnen of klachten. Meestal zijn het aandoeningen die medisch geen eenduidige oorzaak hebben. De arts of specialist kan meestal geen specifieke oorzaak vinden en denkt al gauw aan psychische problemen of stress. Maar het is duidelijk dat vaak uitwendige factoren in het spel zijn, zoals sommige geuren, licht, lawaai en EMV die heersen rond bijna alle elektrische apparaten, machines en installaties. Over deze laatste factor handelt deze brochure.

Elektrogevoelige personen en EHS

Personen die het vermogen hebben deze EMV waar te nemen noemen we 'elektrohypersensitief'; ze lijden aan elektrohypersensitiviteit, afgekort EHS. Het is een handicap die invaliderend

kan zijn en waar men mee moet zien te leren leven. Er is momenteel geen effectieve therapie of geneesmiddel. Zolang niet helder is wat deze mensen precies mankeert zijn medische oplossingen ook niet te verwachten. De elektrogevoelige persoon moet zelf uitvinden welke specifieke EMV hem storen en welke maatregelen het meeste ongerief voor hem wegnemen. Tot op zekere hoogte kan men zich tegen EMV effecten wapenen door maatregelen in de sfeer van vermijding en afstand nemen. Achterop deze brochure zijn enkele instanties opgenomen die daartoe de weg kunnen wijzen. Het verschijnsel EHS neemt tegenwoordig snel in betekenis toe, vooral doordat mensen steeds intensiever in aanraking komen met elektrische en elektronische apparaten, thuis of op het werk. Vooral de angst voor zenders voor mobiele communicatie en hoogspanningsleidingen leidt tot publieke acties die regelmatig de media halen.

Symptomen van EHS

Op basis van een enquête onder 250 Nederlandse elektrogevoeligen van alle leeftijdsgroepen heeft de Stichting EHS de meest voorkomende gezondheidsproblemen in kaart gebracht. Gerangschikt naar de gerapporteerde symptomen staan de neuropsychologische klachten bovenaan. Chronische vermoeidheid, hoofdpijn en diverse

afgeleide problemen komen bij alle respondenten voor.

De klachten zijn vermoedelijk afgeleid van een algemene stressreactie.

Er is niemand die lijdt aan alle gerapporteerde problemen tegelijk, hoewel sommigen wel degelijk door een combinatie van problemen zijn geïnvallideerd. Sociale en economische uitsluiting is dan vaak het gevolg.

Gezondheidsklachten

- Neuropsychologisch: chronische vermoeidheid, slaap-, concentratie- en geheugenstoornissen, duifheid
- Gedrag: irriteerbaar, agressief, depressief, autistisch, hyperactief, nerveus
- Neurologisch: hoofdpijnen, oorsuizingen, krampen, druk in 't hoofd, 'knellende band om hoofd'
- Zintuigen: wazig zien (mouches volantes), slecht ruiken (dichte neus), hoorproblemen (fantomgeluiden en zowel tinnitus als hyperacusis)
- Huid: droge huid, klam, eczeem, ontstekingen, puistjes, haarjeuk, pijnlijke wenkbrauwen
- Immuunsysteem: gezwollen slijmvliezen van neus en ogen, jeuk, huiduitslag
- Hart- en vaatproblemen zoals hartfibrillatie, arhythmie, hoge bloeddruk
- Hormonaal: verhoogde stresshormoonspiegel, hypoglycaemie

Wat weten we van elektrogevoeligheid?

Invloed van digitale elektronica

EHS ontstaat in de samenleving door blootstelling aan steeds meer en sterker storende EMV. Vooral de digitale revolutie lijkt ons parten te spelen en vooral de onnatuurlijke aard van EMV in onze omgeving. Er is niet langer sprake van een vloeiend verlopende sinusachtige 50 Hz golfvorm, maar van een gebroken sinus of gelijkstroom pulsën met een zeer lage frequentie. Het betreft vooral zenders voor mobiele telefonie en voor draadloze communicatie, thuis en op kantoor die meerdere typen EMV uitzenden. Voor mensen die eenmaal gevoelig geworden zijn (*gesensibiliseerd*) kunnen ook heel gewone elektrische gebruiksvoorwerpen gaan storen.

Signaalverwerking in het lichaam

Hoe de schadelijke signalen door het lichaam worden opgevangen en vervolgens tot gezondheidsklachten aanleiding geven is onderwerp van veel studies. Bij hoogfrequente velden gaat men ervan uit dat opwarming

van de getroffen weefsels schade kan veroorzaken. Voor lage frequenties zijn de effecten eerder te wijten aan de effecten van kringstromen die in het lichaam ontstaan. Deze erkende mechanismen kunnen de klachten van elektrogevoeligen echter meestal niet verklaren. De gevoeligheid voor EMV en de aard van de klachten varieert per individu. Doorgaans verloopt er enige tijd tussen de prikkel en de reactie en de opvatting is dat er een cascade van effecten plaatsvindt voordat de eigenlijke hinder ontstaat (zie Figuur 1). Tijdens deze prikkelverwerking kan het effect door allerlei factoren beïnvloed worden; naar mensen ervaren kan EMV hinder variëren met de stemming en lichamelijke conditie. Toch heeft EHS primair een fysische oorzaak want in een 'schone' omgeving hebben dezelfde elektrogevoeligen deze problemen niet. EHS komt regelmatig voor bij bloedverwanten, wat misschien wijst op een erfelijke component in het perceptiemechanisme.

Bronnen van EMV

Elektrische apparatuur, installaties en nutsvoorzieningen waar elektrogevoeligen last van kunnen hebben zijn talrijk.

Hoogfrequente (HF) velden **Zendmasten**

Wonen in de buurt van zendmasten van GSM, UMTS en C2000 wordt door velen als een risicofactor gezien. Er is een diepgaand verschil van mening tussen verontruste burgers en overheid over de schadelijkheid van zendmasten. Burgers met klachten vinden dat ze er ziek van worden, mobiele operators, gezondheidsdiensten, betrokken ministeries en de Gezondheidsraad stellen dat wetenschappelijk onderzoek de schadelijkheid niet heeft aangetoond. Er zijn enige experimenten gedaan naar de vraag of vrijwilligers de velden van GSM/UMTS kunnen voelen. Daarvan is tot dusver nog niets gebleken. Op die experimenten is van alles af te dingen, maar het is allerm minst uitgesloten dat protesterende burgers in feite last hebben van velden die ze zelf produceren met hun huis-, tuin- en keukenapparatuur. Zowel het mobieltje als de moderne digitale Dect telefoon leveren velden op die honderden malen sterker zijn dan die van zendmasten in de omgeving. Wij ontraden het gebruik van deze apparaten. De volgende waarnemingen nopen tot grote voorzichtigheid:

- Zo kunnen er bij jarenlang gebruik in de hersenen weefselwoekeringen ontstaan: akoestische neuroma's aan de gehoorzenuw en/of glioma's in het hersenweefsel. Ook zijn er kankers in speekselklieren geconstateerd. Het lijkt verstandig middelen aan te schaffen om het

mobieltje verder van het hoofd te houden, zoals headsets etc.

- Dect telefoons die tegenwoordig in de meeste huishoudens staan geven dag en nacht hoogfrequente EMV af, of er nu gesproken wordt of niet. Velen klagen over vermoeidheidsverschijnselen zoals bovengenoemd en onze veronderstelling is dat EHS in het spel is. Het vervangen van de Dect telefoon door een vaste telefoon met draadverbinding ervaart men vaak als een verademing en lost gezondheidsklachten doorgaans volledig op.

Andere hoogfrequente EMV bronnen in huis

Er zijn nog veel andere zaken mis in de meeste Nederlandse huizen. Zo is er steeds meer hoogfrequente draadloze communicatieapparatuur voor de internetaansluiting, moderne telefonie over internet en WiFi. Ze vormen ze een reëel gevaar voor elektrogevoeligen.

een gevaar, ook de spanningspieken die erop gezet worden. Moderne treinen vervormen de spanning zowel bij het optrekken als bij het magnetisch afremmen bij stations.

- **Straatvelden.** De ondergrondse elektriciteitskabels geven sterke magnetische velden af die tot tientallen meters in de omtrek kunnen worden gemeten, afhankelijk van het stroomverbruik in de wijk op dat tijdstip. Ook binnenshuis zijn die velden soms sterk.

Binnenshuis

Huishoudelijke apparaten kunnen sterker storen dan men zich aanvankelijk realiseerde. Het betreft zowel apparaten met netvoeding als batterijgevoede producten. Maar niet

alle zijn ze even schadelijk. Gelijkmatische stroomverbruikers zoals straalkachelts etc. worden blijkbaar goed verdragen. Maar bij elektromotoren (denk ook aan ventilatoren, keukenmachines, hobbygereedschap) is dat al heel anders. En bij moderne apparaten die iedereen in huis heeft zoals TV, PC en andere elektronische instrumenten met LCD displays thuis of in de auto (routeplanner!) moeten elektrogevoeligen ook op hun tellen passen. Verder hebben velen last van TL buizen, spaarlampen, inductiekookplaat.

Nuttige toepassingen

In de geneeskunde worden sommige sterke velden overigens voor een goed doel gebruikt, zoals in de MRI apparaten voor weefsel- en orgaanonderzoek.

De belangrijkste laagfrequente bronnen

Buitenshuis

- Hoogspanningsmasten en leidingen
- Ondergrondse elektriciteitskabels
- Bovenleidingen van spoorwegen en tram

Binnenshuis

Magnetische wisselvelden

- Elektronische apparaten: PC en randapparatuur, kabels, TV, video, DVD, audio, spelcomputers, PDA (hand- of zakcomputers), afstandsbediening radio/TV, intercom en deurbewakingssystemen, lichtdimmers, zonnepanelen, inductiekookplaat
- Elektrische apparaten: vaste ventilatoren, stofzuiger, naaimachine, keuken- en hobby machines, waterbed, CV pomp, CV thermostaataansluiting op ketel
- Verlichting: TL buizen, laagspanning halogeenlampen, spaarlampen, dimmers, kerstboomverlichting
- Transformatoren: adapters voor draagbare apparatuur en veel PC randapparatuur etc., acculaders, trafo's voor laagspanning halogeenlampen
- Detectie- en diefstalpoortjes in winkels etc.

Elektrische wisselvelden

- Elektriciteitsnet: alle installatiebedrading, meterkast, losse snoeren, reflecterende metalen of geleidende oppervlakken, elektrische vloerverwarming, verstelmotoren voor stoel of bed
- Elektrische deken en waterbed

Bronnen die maar kort gebruikt worden en zwakke velden afgeven zijn niet opgenomen.

Leven met EHS

Samen met nog zo'n 240.000 Nederlanders hebt u dus een probleem. Lotgenoten met EHS zullen u begrijpen, de meeste anderen niet. U moet uw eigen boontjes doppen en een manier vinden om met uw probleem (of is het een talent?) te leren leven. U heeft goede kansen op herstel, mits u uw huidige woon- en werksituatie rigoureus aanpakt en uw gedrag en gewoontes durft te veranderen.

1. Neem een assertieve houding aan en kom op voor uw belangen. Wees zo nodig open met uw chef over een herinrichting van uw werkplek. Spreek huisgenoten aan op hun gebruik van TV, PC en andere apparaten die u storen. Accepteer de beperkingen in uw eigen bewegingsvrijheid.
2. Beperk de blootstelling aan schadelijke EMV, door deze waar mogelijk te vermijden, anders af te schermen. Verandering van woon- of werkplek kan overwogen worden als laatste redmiddel.

EHS gaat niet zomaar over en net als gewone allergieën wordt de gevoeligheid vanzelf groter als er geen maatregelen worden genomen. Hoe goed u ook oplet, u zult geregeld achteraf tot de ontdekking komen dat een reis, een uitje of een bezoek u slecht is bekomen. Accepteer die risico's en tast voortdurend af waar uw grenzen liggen. Zie het liever als een permanente uitdaging. Help mee het verschijnsel EHS algemeen bespreekbaar te maken en maatschappelijk geaccepteerd te krijgen.

Colofon

Titel

Gezondheidsklachten door overgevoeligheid
voor elektromagnetische velden.

Tekst en onderzoek

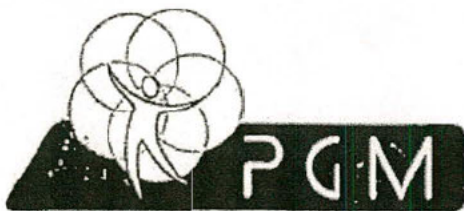
- 10.2.e
Stichting Electrohypersensitiviteit (EHS).
- 10.2.e
Platform Gezondheid en Milieu.
Met dank aan 10.2.e
Meldpunt Gezondheid en Milieu.

Uitgave

Platform Gezondheid en Milieu, 2008.

Vormgeving

10.2.e, Groningen

Auteur

10.2.e

Datum

Toestelnummer

10.2.e

Uiterlijk bij geadresseerde

Notanummer

ET/EM / 9076023

Medeparaaf en datum

Aan

de Minister

Informatiekopie aan

Bijlage(n)

Onderwerp

Beantwoording burgerbrief over invoering slimme meter en gezondheidsklachten

Samenvatting en conclusies

De 10.2.e heeft u een brief gestuurd, waarin zij/hij bezwaar wil indienen tegen het invoeren van de slimme meter. Zij/Hij is bezorgd over haar gezondheid en vraagt om een alternatief voor de slimme meter.

Het antwoord

In uw antwoord geeft u aan, dat u de zorgen van 10.2.e serieus neemt. Verder legt u uit dat de slimme meter nog volop in ontwikkeling is en als er gezondheidsklachten ontstaan tijdens de proefperiode er nader gekeken zal worden naar mogelijke oplossingen.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Directie Energiemarkt

Ontvangen Verzonden Terugontvangen

Paraaf en datum

10.2.e (MT-Lid EM)

10.2.e (DG ET)

In te vullen door Secretariaat Generaal

14-03-2004

**Directoraat-Generaal
Energie en Telecom**
Directie Energiemarkt

Ons Kenmerk
ET/EM / 9110506

Per wet wordt geregeld wat een slimme meter moet kunnen. Denk hierbij aan het voorschrift dat de meter van afstand afleesbaar moet zijn. De ontwikkeling van deze meters is nog volop in ontwikkeling. De netbeheerders zullen voor het grootste deel bepalen hoe de apparaten werken die nationaal uitgerold gaan worden. Van belang is daarbij vooral dat de netbeheerder zelf een keuze zal maken betreffende het communicatiesysteem of -methoden die hij wil hanteren voor het uitlezen van de slimme meter. GRPS is daarvan een van de mogelijkheden. Het is ook mogelijk om voor communicatiemethoden via bedrading te kiezen, zoals via het elektriciteitsnetwerk of de kabel.

De netbeheerders zullen vrijwel zeker een combinatie van de hierboven geschetste systemen en methoden toepassen, afhankelijk van ondermeer omgevingsfactoren (stedelijke of landelijke omgeving), financiële en technische (on)mogelijkheden. Omdat toepassingen via kabel of elektriciteitsnetwerk het goedkoopst zijn, heeft een partij zoals bijvoorbeeld Continuon een grote voorkeur voor communicatie via het bestaande elektriciteitsnetwerk.

Ik vind het belangrijk dat er rekening gehouden wordt met de mogelijk gevolgen voor de gezondheid na de installatie van de slimme meter. Mochten er gedurende de proefperiode gezondheidsklachten naar voren komen die aantoonbaar gerelateerd zijn aan de slimme meters, dan zal bezien moeten worden of hier een oplossing voor gevonden kan worden.

Ik hoop u hierbij voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Maria J.A. van der Hoeven
Minister van Economische Zaken

200808070527
13-2-2021

Des Haag. 26-3-59

Van de minister van EZ
Meer. H. van der Hoeven

10.2.e

onderwerp : „Sluisma meter“

Geachte mevrouw van der Kooien

Naar aanleiding van de plannen om de zg. "stemme meter" verplicht te stellen wil ik graag reageren. Het maakt mij grote zorgen over de kwaliteit van deze meter omdat ik sterk overgevoelig ben voor elektromagnetische straling.

Ik houd daar echt veel ziele van. En heb al het mogelijke geïnvesteerd in afschermende materialen om straling van o.a. zendmasten zoveel mogelijk buiten te houden. Een stralingstron binnenhuis is daardoor uit den boze omdat de straling nu niet meer weg kan en gaat „zondzingen“ in huis.

Ik heb gevonden vres (o.a. door slechte ervaringen met spaarlampen) dat mijn gezondheidsklachten hier in alle hevigheid zullen terugkeren. Immiddels heb ik mijn energievermogen "Greenchoice" geschreven over mijn problemen en gevraagd of ze voor mij een oplossing kunnen vinden.

In de hoop dat u bovengenoemde problemen met zult nemen in uw besluitvorming om de digitale meter verplicht te stellen teken ik,

Loogachtens

10.2.e

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

DGKE_E
BHM 19042098

Commissie EZK

6

Aan de minister van Economische Zaken
en Klimaat

Plaats en datum: Den Haag, 7 februari 2019
Betreft: Reactie m.b.t. ongelijkheid in stroomvoorziening door verschil per regio in
schakeltijden dubbeltarief
Ons kenmerk: 2019Z01752/2019D05122

Geachte heer Wiebes,

Namens de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat verzoek ik u de Kamer een reactie op
bijgaande brief van de 10.2.e te doen toekomen, waarbij ik u tevens verzoek in te gaan op de
verschillen in stroomtarieven, specifiek over slimme meters en systeemharmonisatie, te ontvangen
vóór het algemeen overleg Klimaat en energie op 13 februari 2019.

Hoogachtend,

de griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat,

10.2.e

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.ezk@tweedekamer.nl

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 6911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk

DGKE-E / 19059011

Uw kenmerk

2019Z01752/2019D05122

Bijlage(n)

1

Datum - 2 APR. 2019

Betreft Verzoek om reactie op brief inzake ongelijkheid in stroomvoorziening
door verschil per regio in schakeltijden dubbeltarief

Geachte Voorzitter,

Conform uw verzoek van 7 februari 2019 stuur ik u hierbij een afschrift van mijn
antwoord aan 10.2.e

Tevens heeft u verzocht in te gaan op de verschillen in elektriciteitstarieven,
specifiek over slimme meters en systeemharmonisatie.

Reguliere elektriciteitsmeters kunnen tussen normaal- en laagtarief schakelen op
basis van een door de netbeheerder verstuurd puls, het zogenaamde TF-signaal.
Deze schakeltijden hebben alleen invloed op de leveringstarieven, niet op de
netbeheertarieven.

Bij de slimme meter is het schakelen tussen verschillende tarieven technisch niet
meer afhankelijk van dit TF-signaal. De slimme meter kan zodoende behulpzaam
zijn bij prijsdifferentiatie voor elektriciteit door inzicht te geven in het
energieverbruik. Hiermee zijn nieuwe contractvormen tussen afnemers en
energieleveranciers mogelijk, waarbij tarieven ook afhankelijk zijn van het tijdstip
waarop de elektriciteit is verbruikt. Het is aan de markt om hier in de toekomst
verder vorm aan te geven.

10.2.e

Eric Wiebes

Minister van Economische Zaken en Klimaat

Kenmerk
BR-2019-1669

Datum
25 november 2019

En dat als klanten van de dubbeltarief-mogelijkheid gebruik willen blijven maken, zij een slimme meter kunnen laten installeren. Netbeheer Nederland vraagt energieleveranciers die momenteel dubbeltarief aanbieden aan klanten met een traditionele meter om deze klanten te informeren over de wijzigingen, of hun energiecontract hierop aan te passen.

Andere consequenties: aan het TF-signaal gekoppelde boilers

In sommige situaties heeft het uitzetten van het TF-signaal voor tariefschakeling gevolgen voor boilers. Dit is het geval als deze boilers via het TF-signaal meeschakelen op het tarief van de netbeheerder (hoog/laag of dag/nacht). Energie die de boiler nodig heeft, wordt dan automatisch afgenomen in uren waarin het laagtarief geldt. Netbeheer Nederland informeert de installatiebranche binnenkort over de uitschakeling van het TF-signaal voor tariefschakeling. Gebruikers van een boiler met TF-schakeling kunnen zo op tijd advies krijgen over passende maatregelen. Treft een netbeheerder tijdens het installeren van de slimme meter bij een klant een boiler aan? Dan geeft de netbeheerder aan wat deze klant kan doen om de 'boilerschakeling' in stand te houden.

Tot slot

Deze brief wordt verstuurd naar het ministerie van Economische Zaken en de Autoriteit Consument en Markt. Netbeheer Nederland brengt de komende tijd ook (brancheorganisaties van) energieleveranciers, programmaveerantwoordelijken, meetbedrijven, installateurs en consumentenorganisaties op de hoogte van het uitzetten van het TF-signaal voor tariefschakeling per 1 juli 2021. Individuele netbeheerders zorgen ervoor dat klanten met een traditionele meter met een dubbeltelwerk voor tariefschakeling op tijd weten van de aanpassing.

Met vriendelijke groet

10.2.e

André Jurjds
Directeur Netbeheer Nederland